**ULKOMINISTERIÖ**
Kansainvälisen kaupan osasto
KPO-30 Mari Carlson

LAUSUNTO PC0UC0M3-3

20.10.2021

JULKINEN

Viite
Ulkoministeriön asiantuntijalausunto eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle 21.10.2021

Asia
**U 57/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi hiilirajamekanismista**

Ulkoministeriön näkemys komission antamasta asetusehdotuksesta hiilirajamekanismiksi (KOM (2021) 564 lopullinen) on huomioitu osana valtioneuvoston kantaa eduskunnalle toimitetussa U-kirjelmässä (U 57/2021 vp). Seuraavassa Ulkoministeriö esittää keskeisimpiä huomioita oman hallinnonalansa näkökulmasta.

Ulkoministeriö pitää tärkeänä, että hiilirajamekanismin vaikutuksia tarkastellaan yhdessä muiden Fit-for-55 –pakettiin sisältyvien aloitteiden kanssa, mutta mekanismin vaikutusten laaja-alaisuuden vuoksi sitä tulee arvioida myös muiden kuin ympäristö- ja ilmastopolitiikan näkökulmista. Vaikka mekanismin oikeusperusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 192(1) artikla (ympäristö), mekanismilla on suora yhteys EU:n ja kolmansien maiden käymään kauppaan ja siten ulkosuhteisiin.

Hiilirajamekanismilla asetetaan EU:n ulkopuoliselle tuonnille (alumiini, lannoitteet, rauta ja teräs, sementti, sähkö; tarkempi luettelo ks. ehdotuksen Liite I) EU:n päästökauppaa vastaava maksu, joka pyrkii tasoittamaan maiden ilmastopolitiikan ambitiotasoista koituvia eroja. Tällä voidaan mahdollisesti edistää tasapuolisia toimintaedellytyksiä kansainvälisessä kilpailussa, mutta on todennäköistä, että katteeseen sisältyvien EU:n tuontituotteiden hinnat tulevat nousemaan. Tämä nostaisi tuontipanoksia käyttävän teollisuuden kustannuksia ja heikentäisi osin sen kilpailukykyä. Ulkoministeriö korostaa kilpailukykyvaikutusten arviointia ja yhtyy valtioneuvoston laajempaan kantaan korostaen tarvetta huolelliselle analyysille eri sektoreiden merkityksestä globaaleilla markkinoilla ja välituotekäytössä. Lisäksi ehdotuksen tarkentuessa lisää analyysia tarvitaan mekanismin vaikutuksista Suomen taloudelle (erit. sähkö, lannoitteet, teräs ja rauta) ja suomalaisten sekä eurooppalaisten yritysten kilpailukyvylle.

Ulkoministeriö korostaa, että mekanismin tulee olla yhdenmukainen Maailman kauppajärjestön (WTO) sääntöjen kanssa. Alustavien arvioiden perusteella ehdotuksen ja WTO-sääntöjen kesken ei olisi selkeää ristiriitaa, mutta mekanismin käytännön toimeenpano on keskeisessä asemassa yhteensopivuutta arvioitaessa. Koska kyseessä on täysin uudenlainen instrumentti, siitä ei siten ole suoraan verrannollisia ennakkotapauksia. Ulkoministeriö toteaa, että WTO-sääntöjen yhdenmukaisuus ei myöskään täysin poista kolmansien maiden vastatoimien uhkaa, eivätkä vastatoimet välttämättä kohdistu mekanismin katteeseen

kuuluviin tuotteisiin. Valtioneuvoston teettämän selvityksen mukaan kolmansien maiden vastatoimet tekisivät tyhjäksi kaikki taloudelliset hyödyt, joita CBAM:sta mahdollisesti EU-tuotannolle saataisiin.

Ennen komission ehdotuksen julkistamista Ulkoministeriö kiinnitti huomiota päästökauppajärjestelmän (ETS) päästöoikeuksien ilmaisjaon säilyttämiseen mahdollisena WTO:n kansallista kohtelua koskevaa artiklaa (GATT (1994) art. III) rikkovana toimena. Se on kuitenkin ratkaistu ehdotuksessa siten, että ilmaisjako tullaan siirtymäajan aikana korvaamaan CBAM-mekanismilla. Komission ehdotus on täten valtioneuvoston kannan mukainen, eikä ehdotuksen perusteella mekanismin käytössä näyttäisi siis syntyvän tilannetta, jossa EU-tuotanto saisi mahdollisesti WTO-vastaista etua sekä rajamekanismin että ilmaisjaon kautta. Se, kuinka ilmastopolitiikan ambitiotasojen eroja pystytään syrjimättömästi todentamaan esim. ilmoitusmenettelyllä, ratkennee myös mekanismin toimeenpanon kautta.

Ulkoministeriö toteaa valtioneuvoston kannan mukaisesti, että mekanismin suunnittelussa tulee alusta alkaen pitää huolta, että käyttöönotettava mekanismi muodostaa toimivan perustan mekanismin jatkokehittämiselle ja mahdolliselle laajentamiselle monimutkaisempiin tuotteisiin muu ohjauskeinokonteksti huomioon ottaen. Myös yrityksille sekä jäsenvaltioille koituvan hallinnollisen taakan sekä ylimääräisten kustannusten välttämiseksi on tärkeää, että pohjatyö tehdään kunnolla ja avoimet kysymykset ratkaistaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa yhteistyössä komission ja jäsenmaiden kesken, eri hallinnonalat huomioon ottaen.

Liitteet -

Erillinen sivu elektronisen version käsittelyyn:

**Osaston nimi**
KPO-30 Mari Carlson

| | |
|---|---|
| Asiasanat | KAUPPA JA KESTÄVÄ KEHITYS |
| **Hoitaa** | **KPO-30** |
| **Hoitaa UE** | |
| Koordinoi | |
| Tiedoksi | AVS-KPO; KEO-90; KPO-01; KPO-02; KPO-10; KPO-20; UKKMI-00; VNEUS; VSI-00<br>EUE; GEN; LON; MOS; PEK; WAS<br>EDUSKUNTA/PUHEMIES; MMM; TEM; VM; VNK; YM |
| Laatija jakanut | sara.kuitunen@eduskunta.fi |